

MAA- JA METSÄTALOUSVALIOKUNNAN MIETINTÖ 10/2009 vp

Hallituksen esitys laiksi tilatukijärjestelmän täytäntöönpanosta annetun lain muuttamisesta

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 22 päivänä lokakuuta 2009 lähettänyt maa- ja metsätalousvaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen laiksi tilatukijärjestelmän täytäntöönpanosta annetun lain muuttamisesta (HE 206/2009 vp).

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- vanhempi hallitussihteeri Katri Valjakka, maa- ja metsätalousministeriö

- neuvotteleva virkamies Juha Palonen, maa- ja metsätalousministeriö
- johtaja Sami Iltanen, Maaseutuvirasto
- asiantuntija Leena Ala-Orvola, Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto ry
- puheenjohtaja Holger Falck, Svenska Lantbruksproducenternas Centralförbund SLC.

Lisäksi kirjallisen lausunnon ovat antaneet

- oikeusministeriö
- Keski-Suomen TE-keskus
- Pohjois-Karjalan TE-keskus
- Pohjois-Pohjanmaan TE-keskus.

HALLITUKSEN ESITYS

Tilatukijärjestelmän täytäntöönpanosta annettua lakia ehdotetaan muutettavaksi siten, että laissa otettaisiin huomioon Euroopan unionin yhteisen maatalouspolitiikan välitarkastuksesta aiheutuvat muutokset tilatukijärjestelmään. Lakiin lisättäisiin säännökset pienimmästä maksettavasta tukimäärästä sekä asiakirjojen säilyttä-

misvelvoitteesta. Lakia ehdotetaan lisäksi muutettavaksi siten, että siinä otettaisiin huomioon kansallisessa ja Euroopan yhteisön lainsäädännössä tapahtuneet muutokset.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2010.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Tilatukijärjestelmän täytäntöönpanosta (557/2005) annettu laki, jäljempänä tilatukilaki, tuli voimaan 1 päivänä elokuuta 2005. Tilatukilailla pantiin täytäntöön tilatukijärjestelmä (jon-

ka käyttöön ottamisesta ja tilatukijärjestelmän osana muodostettavien tukioikeuksien vahvistamisperusteista säädettiin 29 päivänä syyskuuta 2003 annetussa neuvoston asetuksessa (EY) N:o 1782/2003) siltä osin kuin sen täytäntöönpano

edellytti kansallista sääntelyä. Neuvoston asetuksessa säädettiin yhteisen maatalouspolitiikan suoria tukijärjestelmiä koskevista yhteisistä säännöistä, kuten yhdenmennyksestä hallinto- ja valvontajärjestelmästä, neuvontajärjestelmästä, tukioikeuksista sekä tilatukijärjestelmän yleisestä täytäntöönpanosta.

Euroopan unionin suorien tukien tukijärjestelmää on viimeksi muutettu Euroopan unionin yhteisen maatalouspolitiikan välitarkastuksen eli niin sanotun terveystarkastuksen (jäljempänä välitarkastus) yhteydessä. Välitarkastuksen yhteydessä kumottiin myös edellä mainittu neuvoston asetus (EY) N:o 1782/2003 neuvoston asetuksella (EY) N:o 73/2009, jäljempänä tilatukiasetus, joka tuli voimaan 1 päivänä helmikuuta 2009.

Esityksen perusteluista käy ilmi, että välitarkastuksessa aiemmin tuotantosidonnaisina osittain tai kokonaan säilyneet tukijärjestelmät päätettiin irrottaa pääosin tuotannosta ja sisällyttää tilatukijärjestelmään viimeistään vuodesta 2012 alkaen, jolloin tuotannosta irrotetun tuen määrä lisääntyy. Toisaalta jäsenvaltiolle annettiin mahdollisuus käyttää Euroopan unionin suorien tukien rahoitusmäärästä tietty osuus erityistuen myöntämiseen tarkoin määritellyissä tapauksissa erityistavoitteiden saavuttamiseksi. Suomi sai tässä yhteydessä poikkeuksellisen mahdollisuuden käyttää kymmenen prosenttia suorien tukien rahoitukseen käytettävissä olevasta kansallisesta enimmäismäärästä erityishaittojen korvaamiseen muun muassa tiettyjä taloudellisesti haavoittuvia maatalouden muotoja harjoitettaessa. Tilatukiasetuksen 68 artiklan mukaiseen erityistukeen on siten käytettävissä vuosina 2010—2013 noin 57 miljoonaa euroa vuodessa.

Välitarkastusratkaisun toteutuksessa jäsenmaille jätettiin päätävävaltaa erityistuen käyttöönoton ja sen muotojen lisäksi muun muassa tuotantosidonnaisten tukien tilatukijärjestelmään siirtämisajankohdasta. Esityksen perusteluissa on todettu, että maa- ja metsätalousministeriö antoi Euroopan yhteisöjen komissiolle 9 päivänä heinäkuuta 2009 ilmoituksen tuotantosidonnaisten suorien tukien tilatukijärjestelmään sisällyttämisestä ja erityistuen käyttöön otosta

Suomessa. Valiokunta toteaa, että komission hyväksyntää tehtyyn esitykseen ei ole vielä saatu. Näin ollen myöskään tilatukilain muutosta, joka johtuisi siementuotannosta muodostettavasta tilakohtaisesta lisäosasta, ei aikataulullisista syistä ole mahdollista toteuttaa hallituksen esityksen eduskuntakäsittelyn yhteydessä.

Tilatukiasetuksen 68 artiklan 1 kohdan b alakohdan (erityishaitta) mukaan jäsenvaltio voi myöntää artiklassa säädettyjen edellytysten täytyessä erityistukea viljelijöille muun muassa maitoalalla ja sille kansallista rahoitusta. Tämän mahdollisuuden käyttöön ottaminen edellyttää asiaa koskevan säännöksen lisäämistä tilatukilakiin. Sen vuoksi tilatukilain 3 §:ään ehdotetaan lisättäväksi uusi 5 momentti, jonka mukaan valtion varoista voitaisiin maksaa tilatukiasetuksen 68 artiklan 1 kohdan b alakohdassa tarkoitettua tukea maitoalalle. Valiokunta toteaa, että komissiolle tehtyyn esitykseen sisältyy muun muassa uusi tukimuoto eli lypsylehmäpalkkio, jota maksettaisiin vuosina 2010—2013 tilatukiasetuksen 68 artiklan 1 kohdan b alakohdan nojalla.

Voimassa olevan tilatukilain 3 §:n 5 momenttia, joka nyt siirtyisi 6 momentiksi, ehdotetaan lakiehdotuksessa artiklaviittausten lisäksi muutettavaksi siten, että valtioneuvoston asetuksella voitaisiin säätää tarkemmin myös rahoituksesta sekä tukialueista. Rahoituksen osalta asetuksenantovaltuus on tarpeellinen, koska erityistukia voidaan rahoittaa useammalla eri tavalla, esimerkiksi siirtämällä aiemmin maksettujen palkkioiden rahoitus erityistuen rahoittamiseen tai tekemällä lineaarinen leikkaus tasaosasta tai tasaosaan siirretyistä lisäosista. Valiokunta kiinnittää huomiota siihen, että mahdollisuus säätää tukialueista valtioneuvoston asetuksella on välttämätöntä siksi, että kansallisia tukia koskeviin komission valtioneuvoston päätöksiin sisältyy muun muassa tukialuejako kunnittain (tukialueet A, B ja C1—C4).

Esityksessä ehdotetaan myös lain 5 §:n 3 momenttia muutettavaksi siten, että kansallisesta varannosta myönnettäville tukioikeuksille voitaisiin säätää valtioneuvoston asetuksella etusijajärjestys, jos kansallinen varanto ei riittäisi tilatukiasetuksen 41 artiklan tapausten kattami-

seen tai tilatukiasetuksen 8 artiklassa tarkoitettu enimmäismäärä rajoittaisi tukioikeuksien myöntämistä. Valiokunta pitää tärkeänä sitä, että esityksen perustelujen mukaisesti etusijajärjestyksessä asetetaan ensisijaisiksi aloittavat viljelijät tilatukiasetuksen 41 artiklassa tarkoitettujen pakkollisten varantoperusteiden ohella.

Tilatukilakiin ehdotetaan lisättäväksi uusi 18 e §, jonka mukaan Euroopan yhteisön kokonaan rahoittamaa tukea tai palkkiota ei myönnettäisi, jos tukien ja palkkioiden yhteismäärä olisi 200 euroa tai sitä pienempi. Esityksen perusteluissa ehdotettua 200 euron rajaa on perusteltu sillä, että tukimäärää laskettaessa otetaan huomioon useammasta eri tukimuodosta saatavat tuet ja palkkiot. Valiokunnalle toimitetussa selvityksessä on tuotu esiin, että hallinnollisesti alle hehtaarin tilojen tuen maksatuksesta ja valvonnasta aiheutuvat kulut ovat huomattavasti korkeammat kuin viljelijän tuesta saamat tulot. Lisäksi on käynyt ilmi, että ainakin eräissä osissa Suomea tilatukijärjestelmän tultua voimaan 1.1.2006 tuen hakijoiden määrä kasvoi, vaikka vuodesta 1995 lähtien määrä on muutoin ollut jatkuvasti laskeva. Tuen hakijoiden määrän kasvu johtui pienten alle kolmen hehtaarin tilojen tulosta tukijärjestelmien piiriin. Maanomistajat haluavat pitää itsellään pienen alan peltoa, jolle he hakevat tilatukea. Tämä on näkynyt myös kohonneina pellon vuokrina. Lisäksi maanomistajat eivät ole enää jatkaneet päättyviä vuokrasopimuksia, vaan ovat hakeneet itse tukea. Kaiken kaikkiaan tämä pienten tilojen tuleminen tukijärjestelmien piiriin on hidastanut maatalouden rakennekehitystä. Valiokunta pitääkin ehdotettua säännöstä erittäin tarpeellisena. Valiokunta pitää välttämättömänä, että ryhdytään välittömästi sellaisiin toimiin, joilla maatalouden tervettä rakennekehitystä edistetään ja erityisesti tilanpitoa jatkavien nuorten tuottajien asemaa vahvistetaan.

Tilatukilakiin ehdotetaan myös lisättäväksi uusi 18 f §, jonka mukaan viljelijän tulisi säilyttää tukioikeuksien hakemiseen, siirtämiseen sekä tilatuen ja muiden Euroopan yhteisön kokonaan rahoittamien tukien ja palkkioiden hakemiseen liittyvät sellaiset alkuperäiset asiakirjat,

joita ei toimiteta tuen myöntävälle viranomaiselle tukihakemuksen liitteenä, hakuvuoden ja sitä seuraavien neljän kalenterivuoden ajan. Valiokunnalle toimitetussa selvityksessä on todettu, että koska tiettyjen asiakirjojen puuttuminen voi johtaa muun muassa valvontatilanteessa tukien alentamiseen tai takaisinperimiseen, asiakirjojen säilyttämisvelvoitteesta on asianmukaista säätää lain tasolla. Valiokunta pitää kuitenkin välttämättömänä, ettei säännöksellä muuteta miltän osin nykyistä tilannetta eikä aseteta viljelijöille uusia velvoitteita asiakirjojen säilyttämiseen.

Hallituksen esityksen perusteluista ilmenevistä syistä ja saamansa selvityksen perusteella valiokunta pitää esitystä tarpeellisena ja tarkoituksenmukaisena. Valiokunta puoltaa lakiehdotuksen hyväksymistä edellä esitetyin huomautuksin ja jäljempänä ehdotettavin muutoksin.

Yksityiskohtaiset perustelut

7 §. Lakisääteisten hoitovaatimusten valvonta. Valiokunta toteaa, että 1 päivänä marraskuuta 2009 tuli voimaan eläinlääkintähuoltolaki (765/2009), jolla kumottiin aiemmin voimassa ollut eläinlääkintähuoltolaki (685/1990) siihen myöhemmin tehtyine muutoksineen. Tämän vuoksi valiokunta ehdottaa 2 momenttia muutettavaksi siltä osin kuin siinä on viitattu eläinlääkintähuoltolakiin.

18 d §. Neuvontarekisteri. Ehdotetun 18 d §:n 2 momentti oikeuttaisi elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset saamaan tietoja neuvontarekisteristä teknisen käyttöyhteyden avulla. Nykyisen säännöksen tavoin tietoja pyytävän on ennen tietojen tällaista luovuttamista esitettävä selvitys niiden suojaamisesta. Henkilötietolain 32 §:n 2 momenttiin on kuitenkin lainmuutoksella (528/2007) lisätty yleinen säännös siitä, että sen, jolle rekisterinpitäjä luovuttaa tietoja teknisen käyttöyhteyden avulla, on ennen tietojen käsittelyyn ryhtymistä annettava rekisterinpitäjälle asianmukaiset selvitykset ja sitoumukset sekä muutoin riittävät takeet henkilötietojen suojaamisesta pykälän 1 momentissa tarkoitetu-

la tavalla. Valiokunta ehdottaakin viimeisen virkkeen poistamista momentista.

Päätösehdotus

Edellä esitetyn perusteella maa- ja metsätalousvaliokunta ehdottaa,

että lakiehdotus hyväksytään muutoin hallituksen esityksen mukaisena paitsi 7 ja 18 d § muutettuina (Valiokunnan muutosehdotukset) .

Valiokunnan muutosehdotukset

7 §

Lakisääteisten hoitovaatimusten valvonta

(1 mom. kuten HE)

Elintarviketurvallisuusvirasto, Maaseutuvirasto, elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus, kunta, aluehallintovirasto ja aluehallintoviraston määräämä virkaeläinlääkäri valvovat tilatukiasetuksen liitteessä II ja III tarkoitettujen lakisääteisten hoitovaatimusten sekä hyvän maatalouden ja ympäristön vaatimusten noudattamista. Valvonnassa noudatetaan, mitä elintarvikelaissa (23/2006), eläintautilaissa (55/1980),

eläinlääkintähuoltolaissa (765/2009), eläinten lääkitsemisestä annetussa laissa (617/1997), rehulaissa (86/2008), kasvinsuojeluaineista annetussa laissa (1259/2006) ja eläinsuojelulaissa (247/1996) säädetään mainittujen lakien ja niiden nojalla annettujen säännösten noudattamisen valvonnasta sekä valvontaviranomaisista. Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tilatukiasetusta ja komission asetusta I tarkentavia säännöksiä valvonnasta ja valvonnassa noudatettavasta menettelystä sekä siitä, minkä tässä momentissa mainittujen lakien tai niiden nojalla annettujen säännösten noudattamiseen valvonta kohdistuu.

18 d §

Neuvontarekisteri

(1 mom. kuten HE)

Maa- ja metsätalousministeriön tietopalvelukeskuksella ja kuntien maaseutuelinkeinoviranomaisilla on rekisterinpitäjän ohella oikeus käyttää rekisteriä. Elintarviketurvallisuusvirastolla ja elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksilla on oikeus saada tietoja rekisteristä teknisen käyttöyhteyden avulla. (Poist.)

— — — — —

Helsingissä 27 päivänä marraskuuta 2009

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj.	Jari Leppä /kesk	Klaus Pentti /kesk
vpj.	Pertti Hemmilä /kok	Petri Pihlajaniemi /kok
	Anne Kalmari /kesk	Erkki Pulliainen /vihr
	Johanna Karimäki /vihr	Kari Rajamäki /sd
	Lauri Kähkönen /sd	Katja Taimela /sd
	Esa Lahtela /sd	Pekka Vilkuna /kesk
	Pentti Oinonen /ps	vjäs. Matti Kangas /vas.

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Carl Selenius.